

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

чаїв українського народу зумовлює успішне формування майбутньої генерації українців, здатних створювати й розвивати цінності громадянського суспільства, шанобливо ставитися до державних святинь, української мови і культури.

Створені на основі цих ідей різноманітні програми з народознавства, краєзнавства, виховні заходи забезпечать сприятливі умови для розвитку особистості, формування підростаючих поколінь у дусі вірності заповітам батьків, дідів і прадідів, українському патріотизму, загальнолюдських цінностей.

Таким чином, всебічне і глибоке творче використання здобутків наших пращурів створює той ґрунт для учнів початкових класів, який максимально відповідає формуванню особистості як справжнього громадянина своєї країни. Тому збереження й збагачення та неухильне дотримання традицій, обрядів, звичаїв має доленосне значення як для кожного українця зокрема, так і для нації в цілому.

Ця проблема дуже багатогранна і потребує подальших досліджень за такими напрямками:

історико-етнографічна пошукова діяльність, краєзнавча і народознавча робота; робота дитячих організацій з питань ознайомлення школярів з історією українського народу, національними культурними надбаннями, розгляд їх із позиції значущості для всього народу та світу.

1. Г. Ващенко *Виховний ідеал*. – Полтава, 1994. – Т. 1. – С. 101 – 102.

2. І. Мартинюк *Національне виховання: Теорія і методологія: Метод. Посібник*. – К.: ІСДО, 1995. – 160 с.

3. *Історія України. Для дітей шкільного віку*. – К.: Т-во "Знання" України, 1992. – 224 с.

4. *Основи національного виховання: Концептуал. положення В. Кузь, Ю. Руденко, З. Сергійчук та ін.; За заг. ред. В. Кузя та ін.* – К.: Інформ.-вид. центр "Київ", 1993. – (Ч. 1). – 152 с. – ISBN5-7707-5179-7.

5. М. Стельмахович *Українська родинна педагогіка: Навч. посібник*. – К.: ІСДО, 1996. – 288 с.

6. Шевченко Тарас. *Кобзар*. – К., 1988. – С. 229.

Віталія Примакова, методист науково-методичної лабораторії початкового навчання
Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті йдеться про особливості організації дослідницької діяльності у навчально-виховному процесі початкової ланки освіти, про її роль у формуванні наукової картини світу молодших школярів.

Постановка проблеми. Широкі можливості для розвитку пізнавального інтересу учнів, для отримання та засвоєння ними наукових знань, для розуміння взаємозв'язків у природі, суспільстві, навколишньому світі створює організація дослідницької діяльності в початковій школі. В процесі такої діяльності молодші школярі беруть активну участь у дослідженні об'єктів природного середовища, набуваючи умінь та навичок, необхідних не тільки для подальшого успішного навчання, а й для формування наукової картини світу дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації дослідницької діяльності у навчально-виховному процесі розглядали видатні педагоги минулого й сучасні науковці. Серед них особливе місце займають Л. Виготський, А. Де-

метроу, Д. Ельконін, О. Клименюк, М. Монтесорі, А. Подд'яков, О. Савенков, В. Сухомлинський та інші. В. Сухомлинський наголошував на ефективності таких уроків, де відбувається процес об'єднання отриманих знань у ході певного дослідження [10]. У розв'язанні проблеми дослідження як одного зі шляхів отримання наукових знань значний внесок зробили О. Клименюк, Н. Лисенко, А. Савенков, М. Поташник, тощо. Про дослідницький підхід до навчання з метою формування світоглядних уявлень, цілісної картини світу дітей писали науковці Н. Ворона, І. Кудрова, В. Кузьменко, І. Стеценко та інші. Про розвиток розумових здібностей школярів у процесі дослідницької діяльності йдеться у працях Т. Аринбекова, Л. Вишневецького, Д. Вуда, Г. Гух-

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

мана, В. Разумовського, О. Савенкова, В. Шпичко та інших. Вважаємо, що додаткового розгляду потребують питання організації дослідницької діяльності як можливого шляху формування наукової картини світу молодших школярів.

Мета даної статті. Виходячи із зазначеного, ставимо за мету визначити роль дослідницької діяльності у формуванні наукової картини світу учнів та проаналізувати й охарактеризувати особливості її організації на уроках в початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що вчені розрізняють наукове дослідження та навчальне дослідження. О. Клименюк, К. Поппер, О. Савенков, В. Стюпин розглядають наукове дослідження як один з видів пізнавальної діяльності, процес здобуття та усвідомлення нових наукових знань. Навчальне дослідження, на їхню думку, передбачає пошукову творчу діяльність учнів у розв'язанні проблем. Науковим дослідженням вважають цілеспрямоване вивчення об'єкта, предмета або явища, під час проведення якого шляхом застосування спеціальних наукових методів розкриваються закономірності розвитку даного об'єкта, формуються нові знання про нього, пояснюються закони його функціонування і вказуються або передбачаються шляхи та форми використання отриманого знання в інтересах суспільства [2]. Спрямовуючи діяльність молодших школярів на здобування саме наукових знань, педагогу необхідно організовувати навчально-виховний процес, використовуючи активні форми і методи, що сприяють цілеспрямованому вивченню об'єкта, предмета або явища.

А. Савенков розглядає дослідницьку діяльність як особливий вид інтелектуально-творчої діяльності, що з'являється у результаті функціонування механізмів пошукової активності та будується на основі дослідницької поведінки [9]. Важливо, що навчальне дослідження відрізняється від спонтанної пошукової активності дитини, адже вчитель не завжди може розраховувати на самостійність молодшого школяра. Її необхідно стимулювати, спрямовувати та контролювати. Проте мета дослідження має бути цікавою та зрозумілою дитині, а контроль – непомітним, делікатним. Тоді дитина відчує себе справжнім дослідником, мислителем, зрозуміє, що здатна знайти шляхи розв'язання будь-якої проблеми, а об'єкт пізнання постане перед нею в різних взаємозв'язках, співвідношеннях із спорідненими об'єктами, речами, явищами. Розуміючи їх, учень сприйматиме світ цілісно, системно; розширюючи власну картину світу, доповнюючи її науковими знаннями.

Досліджуючи питання структури дослідницької діяльності, що пропонується для її організації в початковій школі, ми звернули увагу на різницю у назвах окремих компонентів та проаналізувавши їх зміст, з'ясували, що в них немає суттєвих розбіжностей. Тому більш вдалою для роботи з молодшими школярами вважаємо структуру, запропоновану дослідником О. Савенковим, що передбачає: постановку проблеми; висунення гіпотез; їх перевірку (експеримент); аналіз результатів.

Крім вищезазначеного, дослідницька діяльність передбачає коригування поведінки дослідників залежно від результатів експериментування та теоретичних узагальнень [11]. Важливо пам'ятати, що ефективність такої діяльності залежить від пізнавальної активності учнів. На цьому наголошують дослідники О. Матюшкін, Г. Щукіна та інші [3]. Необхідно створити оптимальні умови для мотивації молодших школярів до виконання дослідницької роботи, для усвідомлення ними важливості виконання певного завдання, розв'язання певної проблеми.

На етапі постановки проблеми потрібно організувати роботу учнів так, щоб кожен з них добре усвідомив, що саме буде вивчатися, який результат вони сподіваються отримати після закінчення дослідження. Така робота допомагає спрямовувати діяльність молодших школярів на пошук необхідної інформації для розв'язання проблеми та допоміжних засобів для досягнення результату. Користуючись різними джерелами інформації (книга, малюнок, періодичні видання, схема, таблиця, тощо), власним життєвим досвідом, учні накопичують початкові дані для пошуку розв'язку поставленої проблеми, а це дає змогу більш чітко сформулювати гіпотезу.

Висунення гіпотез сприяє не тільки визначенню ефективного способу досягнення запланованого результату, а й вимагає вміння обґрунтувати свій вибір. У цьому випадку дитина починає робити спроби узагальнення, визначення закономірностей, доведення правильності власного рішення. А це вже важливий відчутний крок до формування наукової картини світу – вищої форми узагальнення і систематизації знань людини про об'єктивну реальність [4].

Наступний етап, перевірка гіпотези (експеримент), не менш важливий для реалізації завдання формування наукової картини світу молодших школярів. Його головна мета – практичним шляхом перевірити і з'ясувати правильність (або неправильність) гіпотез. Така робота вимагає від дітей уміння спостерігати, аналізувати, зіставляти предмети та явища, взаємозв'язки між ними.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Це дозволить їм довести або спростувати гіпотези. У випадку її неправильності важливо запропонувати дітям не зупинятися, а детальніше розглянути проблему, зрозуміти її суть, знайти та виправити помилку. Перехід від теорії до практики сприяє більш глибокому розумінню проблеми, перевірці припущень дослідним шляхом. На думку О. Запорожець, навчальне дослідження – це специфічне розвивальне навчання, пов'язане зі збільшенням кількості та різноманітності дослідницьких дій учнів [3]. Отже, вважаємо доцільним і корисним на даному етапі використання методів творчої діяльності: методи синектики, фокальних об'єктів, біном фантазії, морфологічний аналіз та інші. Як зазначають дослідники В. Білоносова, І. Карнаухова, О. Мещерова та інші, навчально-дослідницька робота є, насамперед, засобом розвитку творчої діяльності учнів [3]. А це, на нашу думку, – один зі шляхів формування наукової картини світу молодших школярів.

Важливим для її формування є також етап аналізу отриманих результатів. На цьому етапі формується критичне ставлення дітей до результатів власної діяльності, вміння порівнювати результат і процес розв'язання проблеми. Потрібно навчити дитину фіксувати результати будь-якої діяльності, зокрема, дослідницької. Навички складання карт пам'яті та картотеки знань допоможуть учням свідомо брати участь у дослідницькій діяльності, узагальнювати отримані результати, які обов'язково обговорюються у парах, групах, колективно. Аналізуючи досягнення і помилки, молодші школярі вчать спілкуватися, прислухатися до думок інших, поважати їх точку зору. Майстерність вчителя полягає у тому, щоб у разі ускладнень не дати учням готове рішення, а спрямувати їхню діяльність на знаходження власного шляху розв'язання проблеми. Тоді кожна дитина відчує себе розумною, успішною, здатною на відкриття.

Ефективність дослідницької діяльності як важливого шляху формування наукової картини світу молодших школярів можлива за умови використання оптимальних форм і методів роботи на уроках. Як зазначає О. Клименюк, будь-яке дослідження можна здійснювати на підставі конкретних методів, що набувають ознак найважливішого засобу досягнення його мети та пропонує класифікувати їх таким чином: усезагальні (філософські); загальнонаукові (спільні для всіх наук); часткові (дійсні для низки наук); конкретнаукові (дійсні у межах однієї конкретної науки); спеціальні (віднесені до розділу конкретної науки) [2].

Для організації дослідницької діяльності на уроках у початковій школі стануть у пригоді різною

мірою всі категорії методів. Та, передовсім, необхідними для використання стануть загальнонаукові, до яких прийнято відносити: аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, аналогію, абстрагування, узагальнення, ідеалізацію, моделювання, порівняння, спостереження, обчислення, вимір, експеримент та гіпотетичний, системний методи тощо. Всі вони є універсальними методами пізнання, за допомогою яких здійснюється розумовий розвиток дитини, відбувається процес формування її наукової картини світу.

Вважаємо за необхідне детальніше зупинитися на характеристиках методів, що є ефективними для використання в організації дослідницької діяльності на уроках у початковій школі. Знання класифікації методів дослідження допоможе вчителям початкових класів не тільки обрати необхідні – для пошуку та знаходження розв'язання проблем, але й з'ясувати і усвідомити, яким чином їх використання сприятиме оволодінню молодшими школярами глибокими міцними знаннями з різних предметів, розвитку розумових та творчих здібностей учнів, формуванню в них цілісних уявлень про світ і своє місце в ньому.

Роль початкових і базових методів під час виконання будь-якого дослідження на всіх його етапах відіграють методи аналізу й синтезу. Аналіз дає змогу переходити від цілісного сприйняття об'єкта до виявлення його властивостей, ознак, зв'язків та співвідношень між його частинами. Сутність методу синтезу полягає в уявному об'єднанні частин предмета, розчленованого у процесі аналізу; він (метод) дозволяє одержувати нові знання про даний об'єкт, встановлювати зв'язки та взаємодії його частин з метою пізнання об'єкта як цілого. Завдяки аналізу та синтезу діти вчать міркувати, об'єднуючи в єдине ціле й узагальнюючи інформацію про досліджувані об'єкти.

Дедукція необхідна на всіх етапах дослідження (особливо у процесі розробки гіпотези), бо дозволяє від загальних наукових положень переходити до конкретних окремих явищ, наслідків чи висновків. Доповнюючи цей метод, на всіх етапах дослідження також застосовується індукція, вона сприяє переходу від конкретних фактів і явищ до узагальнень і висновків. У процесі дослідницької діяльності молодші школярі постійно тренуються робити висновки, узагальнення, готуючи себе таким чином до оволодіння більш складною для них пізнавальною операцією – абстрагуванням.

Метод абстрагування вважається основним робочим методом дослідження, бо також використовується на всіх його етапах і полягає в

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

суб'єктивному перетворенні предметів і явищ навколишнього світу в категорії, що виражають закономірності його розвитку (інакше кажучи – полягає у переході від чуттєвого сприйняття до уявного образу) [2]. Майстерність педагога виявляється в умінні створити умови для дослідження, в яких учень мав би змогу сприймати об'єкт, явище цілісно, за допомогою всіх органів чуття, що допоможе йому отримати уявний образ будь-якого предмета, явища.

Не менш важливим у дослідницькій діяльності є метод узагальнення, як засіб розробки наукових понять, законів і теорій, що сприяє переходу від класу об'єктів, що розглядаються, до вищого ступеня абстракції шляхом виявлення спільних ознак, що є в кожному з аналізованих об'єктів.

Метод ідеалізації допомагає встановлювати зв'язки й закономірності при вивченні недоступних реальних об'єктів, передбачаючи їх уявне конструювання з нереальними, гіпотетичними властивостями для більш глибокого розуміння окремих сторін цих об'єктів; цей метод полягає у розширенні можливостей предмета чи явища, що досліджується, шляхом позбавлення його деяких властивостей йому ознак та надання йому нових – необхідних для розв'язання певної проблеми. Цей метод найчастіше використовується на етапі висунування гіпотез і тісно пов'язані з моделюванням. Суть моделювання ж полягає у створенні замість об'єкта спеціальної моделі, що зберігає особливості оригіналу, та проведення за її допомогою необхідних (потрібних) досліджень [2]. Методи ідеалізації та моделювання будуть більш ефективними для використання у третьому та четвертому класах, коли знання та особистий досвід учнів дозволять їм виконувати подібні завдання.

За допомогою методу порівняння, в основі якого лежить судження про подібність і відмінність об'єктів, “виявляються кількісні та якісні характеристики об'єктів, класифікується, впорядковується й оцінюється зміст буття та пізнання, тобто здійснюється збагнення світу як “зв'язного розмаїття” [12, 650]. Широке використання порівняння на всіх етапах дослідження дає змогу учням з'ясувати не тільки різницю між предметами та їх ознаками, а й зміни, що відбулися у власному досвіді в процесі виконання дослідницької роботи (рефлексія). Завдання з визначення спільного та відмінного у предметах, об'єктах, явищах учитель початкових класів пропонує дітям з першого дня навчання у школі, постійно ускладнюючи їх, готуючи учнів до використання методу порівняння у дослідницькій діяльності.

Метод спостереження, своєю чергою, поля-

гає у цілеспрямованому, систематичному, заздалегідь спланованому сприйнятті об'єкта з метою розв'язання завдань дослідження. Під час організації спостережень у початковій школі педагог повинен пам'ятати послідовність його етапів: вибір об'єкта, постановка мети, розробка можливої системи спостережень, опис результатів, формулювання висновків. Корисними для формування наукової картини світу молодших школярів будуть спостереження за живою та неживою природою, лінгвістичними й математичними явищами, поведінкою людей у нестандартних ситуаціях тощо.

Досить часто на уроках у початковій школі використовується метод виміру. Його реалізація можлива лише за наявності основних елементів: об'єкта виміру, еталона (одиниці виміру), вимірювальних засобів чи приладів і методу виміру [7, 479]. На уроках математики, природознавства, основ здоров'я виміри дозволяють дати досить точні описи тіл, а це забезпечує розширення пізнання навколишнього світу.

Визначаючим методом пізнання прийнято вважати експеримент, бо він є переходом від пасивного до активного способу дослідницької діяльності. Цей метод характеризує цілеспрямоване вивчення об'єктів та явищ навколишнього світу, яке здійснюється на контрольованих, керованих та відтворюваних умовах [2]. Під час експерименту учні не тільки стежать за ходом досліджуваного процесу чи явища, вони активно впливають на процес його зміни, мають змогу змінювати умови його реалізації. Та головне, що експеримент уможливило перевірити гіпотези і виступає у ролі критерію істинності пізнання. Досліджуючи предмет чи явище, бажано використовувати різні форми роботи з дітьми: колективні, індивідуальні, фронтальні, групові та індивідуально-групові.

Правильно організована дослідницька діяльність молодших школярів під керівництвом грамотного, компетентного педагога створює широкі можливості для підвищення якості знань учнів з різних предметів, для їхнього свідомого ставлення до навчання, розвитку творчої активності та пізнавального інтересу дітей, розуміння ними взаємозв'язків між предметами та явищами, формування у них власних світоглядних уявлень, наукової картини світу.

Проблема дослідницького підходу до навчання займає вагомe місце в педагогічній спадщині В. Сухомлинського, який особливе значення приділяв дитинству як періоду життя, що визначає майбутнє людини. На його думку, щоб сприяти повноцінному розвитку особистості в даний період необхідно, щоб дослідницький підхід став рисою

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

мислення школярів. Розкриваючи роль дослідницької діяльності, педагог зазначав, що треба будувати навчальний процес так, щоб школярі не тільки пізнавали явища і закономірності навколишнього світу, а й формували власне ставлення до них, своє світобачення. Оскільки наукові знання є об'єктивними і здобуваються у процесі пізнання людиною світу, то їх учень повинен отримувати не тільки зі слів учителя, а й за допомогою спостережень, дослідів, аналізу явищ навколишнього світу, власної діяльності, проведені практичних робіт, де інтегруються зусилля рук та розуму [10].

Успіхові дослідницької діяльності сприяє також наявність у кожної дитини добре розвинених дослідницьких здібностей. На думку О. Савенкова, такі здібності можна розглядати як індивідуальні особливості особистості, що є суб'єктивними умовами успішного здійснення дослідницької діяльності. Спираючись на дослідження американського психолога Дж. Рензулі щодо проблеми розвитку потенціалу особистості, науковець вважає, що ці здібності необхідно розглядати як комплекс трьох компонентів: пошукова активність; дивергентне мислення; конвергентне мислення [9].

Пошукова активність характеризує мотиваційний компонент дослідницьких здібностей та виражається у зацікавленості процесом пізнання навколишнього світу, психологічній готовності до розв'язання проблеми, допитливості дитини. Як зазначає Н. Лейтес, "дитяча допитливість, якщо її вдається зберегти, дає постійний стимул до розвитку здібностей" [5, 252]. Постійна ж відсутність пошукової активності, на думку В. Ротенберга та С. Бондаренка, призводить до безпорадності індивіда при будь-якому зіткненні з труднощами [8]. Відтак учителю початкових класів необхідно спрямовувати свою роботу на постійне стимулювання пошукової активності учнів. Саме за цієї умови молодші школярі матимуть змогу отримати міцні знання та цілісні уявлення про навколишній світ. Отже, можна говорити про формування наукової картини світу дітей засобами організації й проведення дослідницької діяльності у навчально-виховному процесі.

Другим компонентом дослідницьких здібностей особистості є її здатність до дивергентного мислення. Цей тип мислення необхідний на етапах визначення (постановки) проблеми та пошуків можливих варіантів її розв'язання (висування гіпотез) завдяки таким його характеристикам, як продуктивність, гнучкість, оригінальність мислення; здатність до розробки ідей. Отже, учителю на уроках важливо приділяти увагу виробленню у молодших школярів здатності визначати та формулювати проблеми, генерувати максимальну

кількість ідей щодо їх розв'язання, реагувати на ситуацію нестандартно, творчо.

Бажано пропонувати дітям вправи на розвиток гнучкості, оригінальності мислення. Ефективним, на нашу думку, буде використання з цією метою асоціативних методів: метод зв'язаних асоціацій, метод послідовних асоціацій, метод фонетичних асоціацій, метод піктограм, метод Цицерона, тощо [6]. Добираючи незвичайні, оригінальні, неординарні асоціації до предметів, понять, явищ, учні вчаться порівнювати, аналізувати, узагальнювати, знаходити нестандартні шляхи розв'язування проблеми. У дітей розвивається не тільки мислення, а й інші психічні процеси, розвиток яких необхідний для їх успішного навчання. Формування наукової картини світу молодших школярів також не буде можливим без розвитку цих процесів.

Найважливішим для успішної участі учня в дослідницькій діяльності є третій компонент дослідницьких здібностей – високорозвинене конвергентне мислення, яке дає змогу розв'язувати проблеми на основі логічних алгоритмів, через здатність до аналізу та синтезу. Як зазначає О. Савенков, цей тип мислення є принципово важливим на етапах аналізу й оцінки ситуації, на етапах вироблення суджень та висновків. Він виступає важливою умовою успішної розробки й удосконалення об'єкта дослідження, оцінки здобутої інформації та рефлексії [9]. На нашу думку, ефективними для розвитку конвергентного мислення молодших школярів буде використання у навчально-виховному процесі методів ТРВЗ (теорії розв'язання винахідницьких задач), зокрема методу функціонально-системного аналізу [1].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Як бачимо, цілеспрямована, систематична робота вчителя початкових класів з формування дослідницьких здібностей, компоненти яких проаналізовано вище, сприятиме успішній та активній участі учнів не тільки у процесі дослідницької діяльності, як шляху здобуття наукових знань, а, насамперед – як у процесі пізнання навколишнього світу з його закономірностями та взаємозв'язками. Проведене дослідження уможливило зробити висновок, що ефективність дослідницької діяльності як важливого шляху формування наукової картини світу молодших школярів можлива за умов наявності у навчальних закладах компетентних кадрів, спроможних до організації та проведення такої роботи. На нашу думку, особливої уваги та подальшого розгляду потребують питання підготовки вчителів у системі післядипломної освіти до організації дослідницької, пошукової, творчої діяльності молодших школярів у навчально-виховному про-

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ ЩОДО ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

цесі, бо така діяльність сприятиме формуванню у дітей наукової картини світу.

1. Альтишуллер Г.С. Творчество как точная наука. – М.: Советское радио, 1979. – 67 с.
2. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: Навчальний посібник. – К.: “Міленіум”, 2005. – 186 с.
3. Кудрова И.А. О развитии мышления на основе исследовательского подхода (на примере уроков философии) // Стандарты и мониторинг. – 2006. – №5. – С. 14 – 21.
4. Кузьменко В.В. Формування в учнів наукової картини світу (XX століття): Навчальний посібник. – Херсон: РІПО, 2006. – 222 с.
5. Лейтес Н.С. Возрастная одаренность школьников. – М., 2000. – 168 с.
6. Матюгин И. Ю., Жемаева Е. Л., Чакаберия Е. И., Рибникова И. К. Как развить хорошую память. – М.: “РИПОЛ КЛАССИК”, 2002. – 416 с., илл.

7. Новый энциклопедический словарь. / Гл. ред. А.П. Горкин. – М.: Науч. Изд-во “Большая Российская энциклопедия”, 2000. – 1456 с.

8. Ротенберг В.С., Бондаренко С.М. Мозг, обучение и здоровье. – М., 1989. – 134 с.

9. Савенков А.И. Путь к одаренности: исследовательское поведение младших школьников. – СПб.: Питер, 2004. – 272 с.: ил.

10. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // Вибрані твори: У 5т. – К.: Радянська школа, 1976. – Т1. – 416 с.

11. І. Стеценко. Дослідження як технології отримання знань для дошкільників та молодших школярів. // Інформатика. – 2007. – №33 – 34. – С. 36 – 40.

12. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

Інна Кончиц, методист відділу роботи з обдарованою учнівською молоддю
Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ ЩОДО ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядається нормативно-правова база як фундаментальна основа державної підтримки обдарованої учнівської молоді на сучасному етапі розвитку освіти. Розкривається значимість окремих нормативних документів, спрямованих на пошук, розвиток та підтримку обдарованої молоді.

Постановка проблеми. Всесвітня організація ЮНЕСКО оголосила XXI століття століттям освіти. Це свідчить про визнання міжнародним співтовариством освіти як домінанти не тільки в розв’язанні глобальних проблем людства, а й у формуванні підвалин інформаційної цивілізації. Перехід від індустріального до інформаційного суспільства вимагає від людини ініціативності, творчості, комунікативності та здатності швидко реагувати на зміни. Таким чином, революція в освіті має забезпечити сукупність якісних зрушень, серед яких “... перехід від засвоєння інформації до формування якостей, необхідних для творчої діяльності та постійного засвоєння нової інформації. Отже, основним орієнтиром освіти є формування творчої особистості, що здатна само розвиватися” – такої думки О. Овчарук [5, 16].

Тому реформи, що відбулися у вітчизняній освіті, визначили з-поміж важливих напрямів – спрямованість на гуманістичні, особистісно орієнтовані, розвивальні освітні технології, які зумовили зміни у ставленні до учнів з неординарними здібностями. Творчі, соціально активні молоді люди завжди потрібні державі, а в часи системних змін саме такі особистості потребують особливої уваги з боку державного, приватного та громадського секторів. Актуальність проблеми захисту інтересів обдарованої молоді в Україні зумовлена суспільною практикою. У сучасному глобалізованому світі наростає жорстка кадрова конкуренція між державами й регіонами: за обдарованих молодих учених, митців, спортсменів, політиків, економістів. Безсистемність державної політики у цій сфері спричиняє втрату Україною свого май-